

Література українського романтизму

9 КЛАС

СТРЕМБИЦЬКА Л.А.

РОМАНТИЗМ – це

- ▶ художній метод і напрям у літературі й мистецтві першої половини ХІХ століття, пов'язаний зі змінами у свідомості митців, їхньою переконаністю в тому, що глибинне пізнання здійснюється серцем, а не розумом.

Риси романтизму:

- ▶ Народність
- ▶ Історизм
- ▶ Прийняття буденності
- ▶ Звеличення людського духу
- ▶ Культ почуттів
- ▶ Захопленість фольклором
- ▶ Інтерес до фантастики

Жанри романтизму

- ▶ Балада
- ▶ Елегія
- ▶ Послання
- ▶ Оповідання
- ▶ Повість
- ▶ Роман
- ▶ Романтична трагедія
- ▶ Драма

Основні герої романтичних творів

- ▶ козаки, зокрема запорожці, самовіддані захисники Батьківщини, та народні співці (кобзарі, лірники, бандуристи) — виразники дум і сподівань українського народу, творці й хранителі національної культури.
- ▶ Поряд з образами реальних людей (козаків, гетьманів, селян, ремісників та інших) нерідко діяли міфічні — русалки, відьми, вовкулаки, упирі тощо. Усі романтичні герої високоморальні або ниці духом, надзвичайно вродливі або дуже потворні.

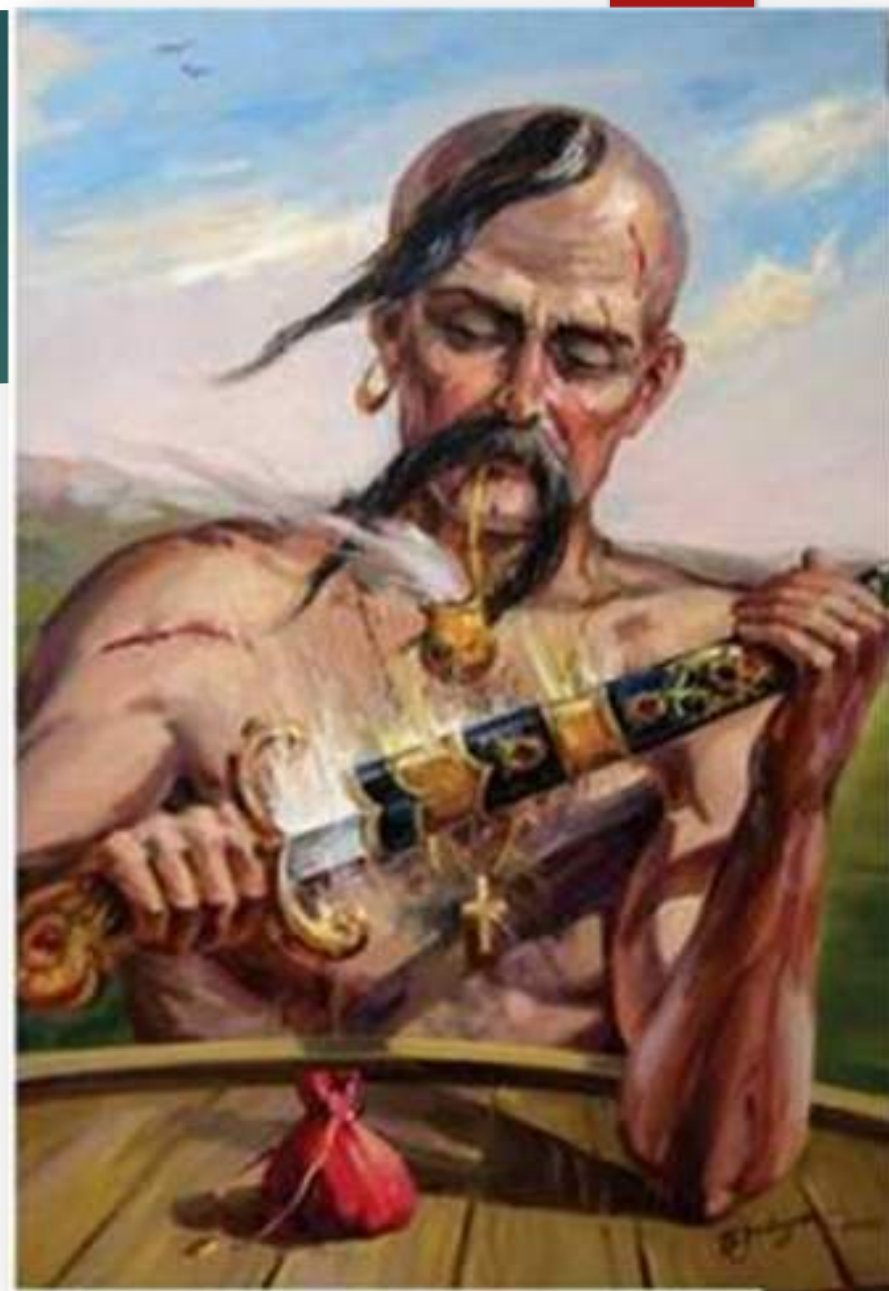

Тематично-стильові течії

- ▶ **Фольклорно-побутова.**
- ▶ Протистояння двох світів: реального і вигаданого. Фольклор – частина природи і важливий чинник літератури. «Маруся» Л. Боровиковського, «Козачі поминки» А. Метлинського, «Наталя» М. Костомарова, «За байраком» байрак Т. Шевченка.

Тематично-стильові течії

- ▶ **Фольклорно-історична**
- ▶ Змалювання історії України за допомогою фольклорних образів. Герої минулих епох проголошували ідеї, що мали стати зразком для наслідування.
- ▶ В центрі подій стоїть козак – втілення волелюбного духу народу.

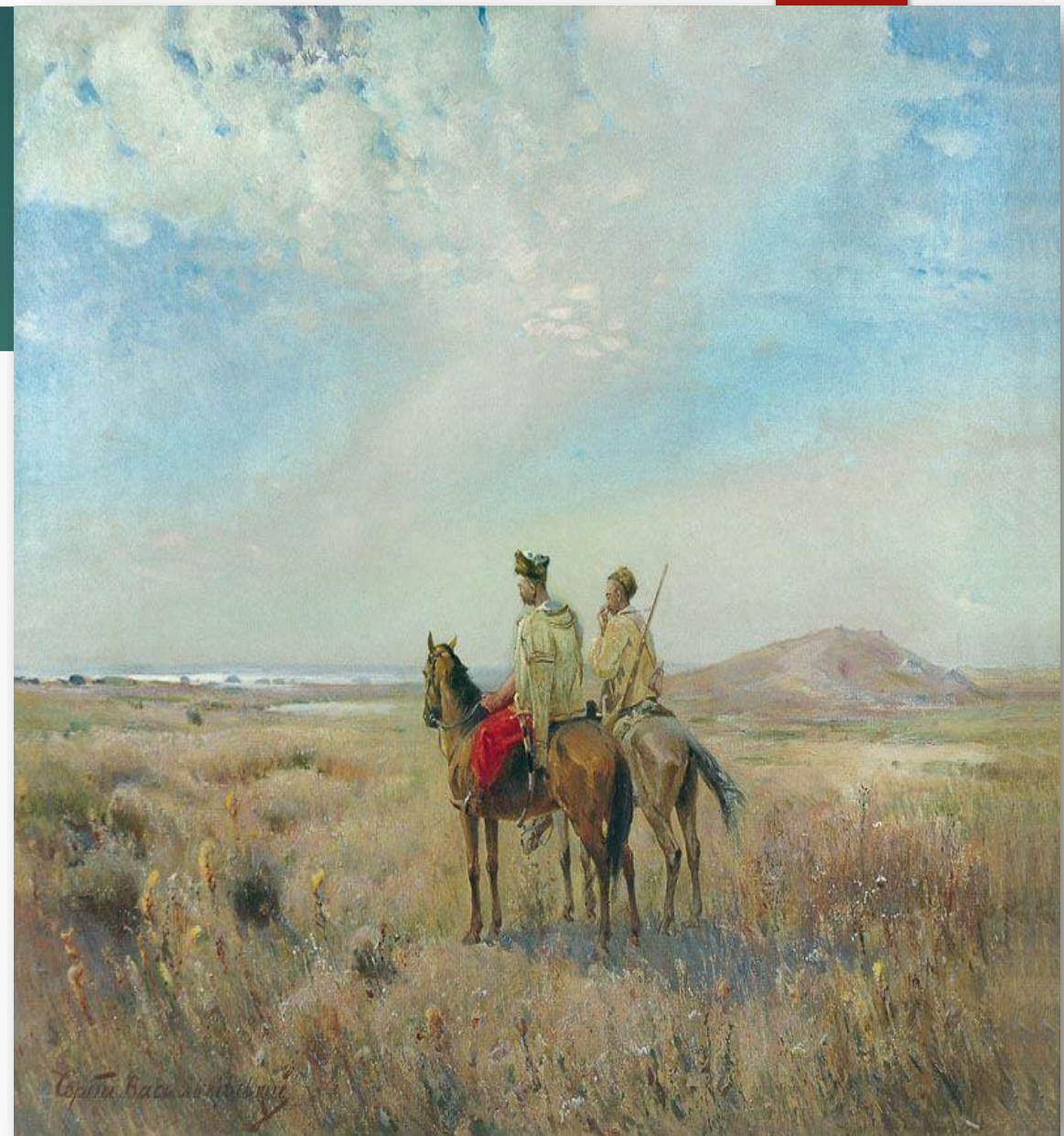
Тематично-стильові течії

- ▶ **Громадянська**
- ▶ Прагнення розбудити почуття національної гідності. Висока місія поета-митця, який повинен розв'язувати проблеми морального і суспільного буття.

Тематично-стильові течії

- ▶ **Психологічно-особистісна**
- ▶ Зосередження митців на внутрішньому світі людини. Виникнення жанру монологу-сповіді. Утвердження свободи, духовної незалежності людини. Шукання істини, добра, справедливості.

- ▶ На перший план романтики поставили проблему «людина і суспільство», конфлікт особи й народу, неприйняття героєм сучасної йому дійсності, протиставлення їй героїчного минулого.
- ▶ І. Франко писав, що в українському романтизмі немає «гордого індивідуалізму» Байрона та Міцкевича, бо орієнтація на фольклор зумовила помітну видозміну цього романтичного почуття. Герої їх творів – це не горді одинаки, а народні звитяжці.

Школи в українському романтизмі

- ▶ **I. Харківська школа романтиків.** Л. Боровиковський, А. Метлинський, М. Костомаров, М. Петренко, Я. Щоголів. Заслуга – привчили освічену публіку до рідної мови.
- ▶ **II. Львівська школа романтиків або Руська трійця** – осередок національно-культурного і літературного відродження. М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький. Програма відродження української літератури на західноукраїнських землях.
- ▶ **III. Київська школа романтиків.** М. Максимович, Тарас Шевченко, М. Костомаров, П. Куліш, В. Білозерський. Гуртувалась навколо Кирило-Мефодіївського братства. Збагатили літературу новою проблематикою, новими жанрами, художніми засобами.
- ▶ **IV. Петербурзька школа романтиків** (українська громада в Петербурзі) Т. Шевченко, М. Костомаров, П. Куліш, В. Білозерський. Видання журналу Основа. Обговорення політичних і культурно-мистецьких проблем, питання освіти, видання книг для народу.

Українські поети- романтики

- ❖ П. ГУЛАК-АРТЕМОВСЬКИЙ
- ❖ Є. ГРЕБІНКА
- ❖ М. КОСТОМАРОВ
- ❖ В. ЗАБІЛА
- ❖ М. ПЕТРЕНКО
- ❖ М. ШАШКЕВИЧ ТА ІН.

Петро Гулак-Артемовський (1790 — 1865)

- ▶ Писав байки (байка-казка, байка-приказка), притчі, вірші, послання, балади
- ▶ «Рибалка» — переспів однойменної балади Гете — має вже виразно романтичний характер.
- ▶ Письменник вказував на причини, що спонукали його передати своєю рідною мовою твір Йоганна Вольфганга Гете: «Хотів спробувати, чи не можна малоросійською мовою висловити почуття ніжні, благородні, піднесені...»

І. Крамський. Русалки

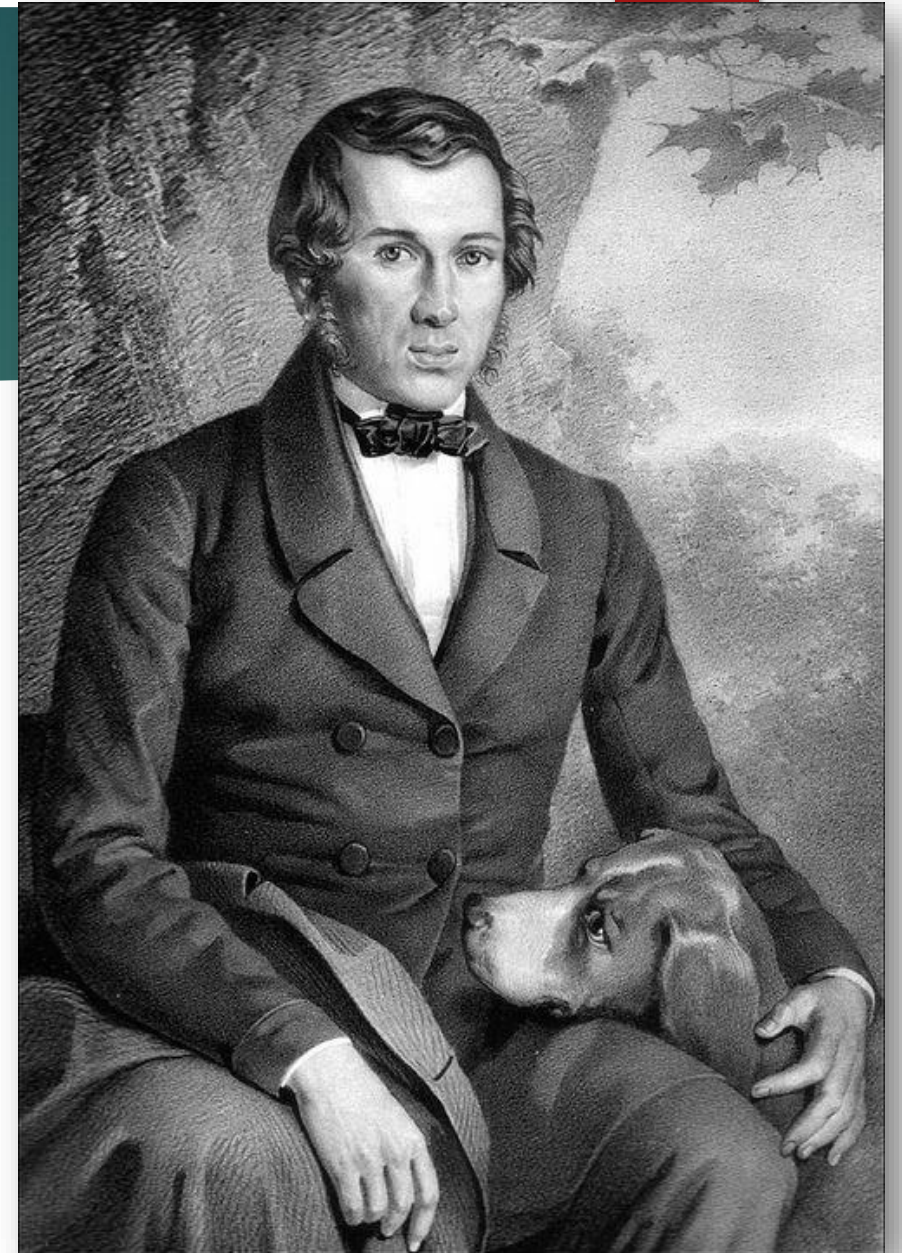

Євген Гребінка

(1812 — 1848)

Розмаїття жанрів творів письменника:

- ▶ українські ліричні поезії, що виникли на ґрунті народної творчості («Човен», «Українська мелодія», «Заквітчалася дівчина», «Маруся»...);
- ▶ байки, які органічно пов'язані з народними приказками і прислів'ями («Верша та Болота», «Школяр Денис»);
- ▶ російські вірші («Печаль», «Скала»);
- ▶ романс «Чорные очи»;
- ▶ популярність Є. Гребінці як прозаїку принесла збірка «Рассказы пирятинца»;
- ▶ повість «Нежинский полковник Золотаренко», «Кулик»;
- ▶ роман «Чайковский», «Доктор»;
- ▶ фізіологічні нариси: «Петербургская сторона», «Провинциал в столице», «Хвастун».

Парусник в морі. — І. Айвазовський

Микола Костомаров

(1817 — 1885)

- ▶ В історію української літератури Костомаров увійшов як письменник-романтик: віршові збірки «Украинские баллады» (1839), «Вітка» (1840), історичні п'єси
- ▶ Поезія Костомарова характеризується широкою проблематикою і розмаїттям жанрових форм:
- ▶ **вірші-балади**, в основу яких покладено народні вірування, легенди та історичні перекази;
- ▶ **особистісно-психологічна лірика** з її наріканням на життя, тугою за недосяжним щастям, молодістю.

Віктор Забіла

(1808 — 1869)

- ▶ Народився в сім'ї дрібного поміщика, нащадка старовинного козацько-старшинського роду.
- ▶ Вірші поета були добре відомі в народі, виконувались як народні пісні («Гуде вітер вельми в полі» та «Не щебечи, соловейку», покладені на музику М. Глинкою).
- ▶ До своїх віршів «Не плач, дівчино», «Голуб», «Човник» та ін. Забіла сам створив мелодії

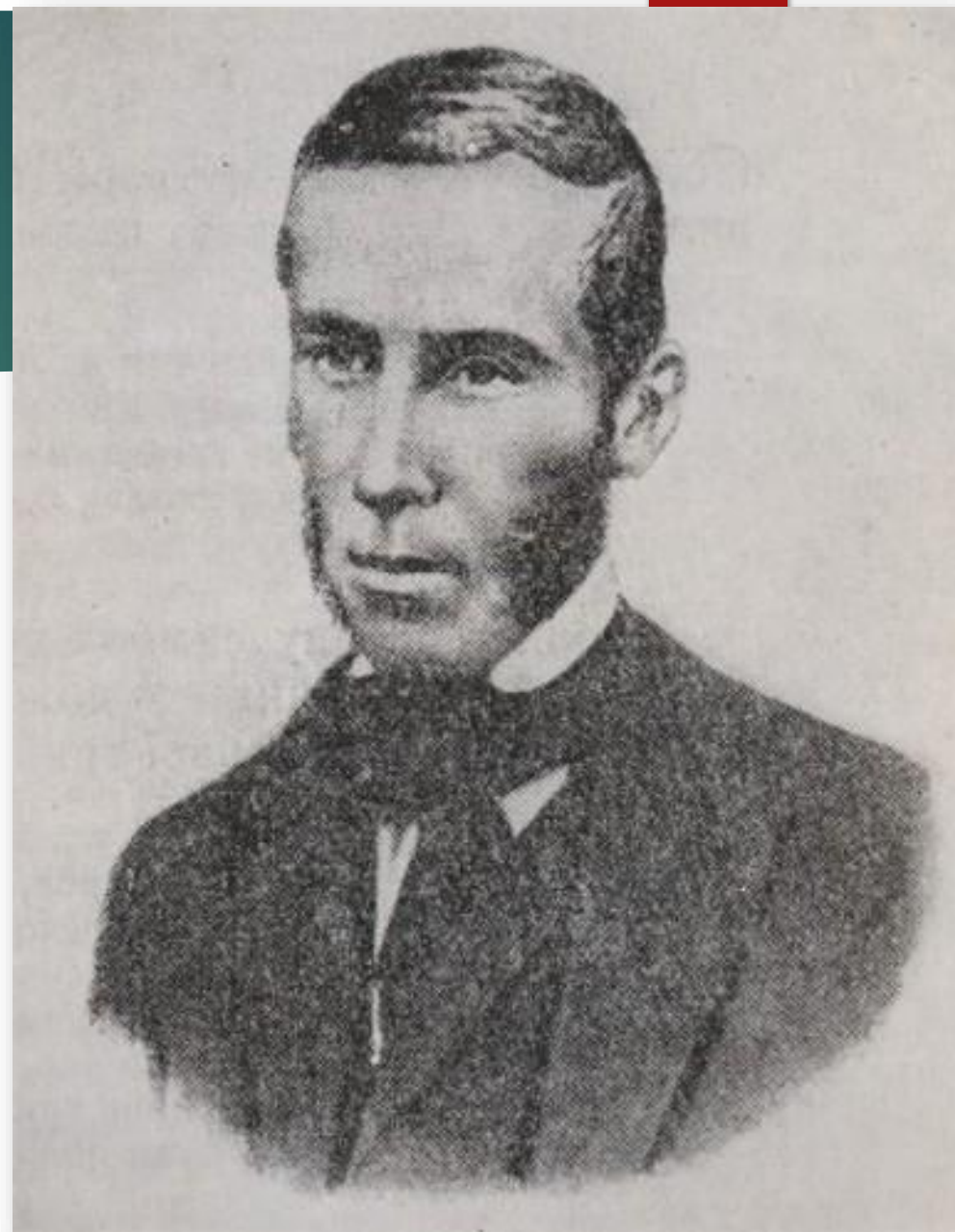
Михайло Петренко (1817 — 1864)

- ▶ До шедеврів лірики М. Петренка належить триптих «Небо».
- ▶ Триптих — композиція, складена з трьох самостійних творів, пов'язаних ідейним змістом та мотивом.
- ▶ Перший твір триптиха має назву «Дивлюсь я на небо та й думку гадаю», другий — «По небу блакитнім очима блукаю», третій — «Схилившись на руку, дивлюсь я...»

Амвроосій Метлинський

(1814-1870)

- ▶ збірка поезій «Думки і пісні та ще дещо» (1839р.) засвідчила появу одного з яскравих поетів, з творчістю якого пов'язані становлення й розвиток громадянської ідейно-художньої стильової течії в українському романтизмові.
- ▶ Якщо ж говорити про творчість А. Метлинського загалом, то можна сказати словами Є. Шабліовського: «У новій українській літературі А. Метлинський запровадив поезію високих емоцій: громадянські інвективи, трагедійні оскарження, медитації...»

І. Айвазовський. Хмара над небом

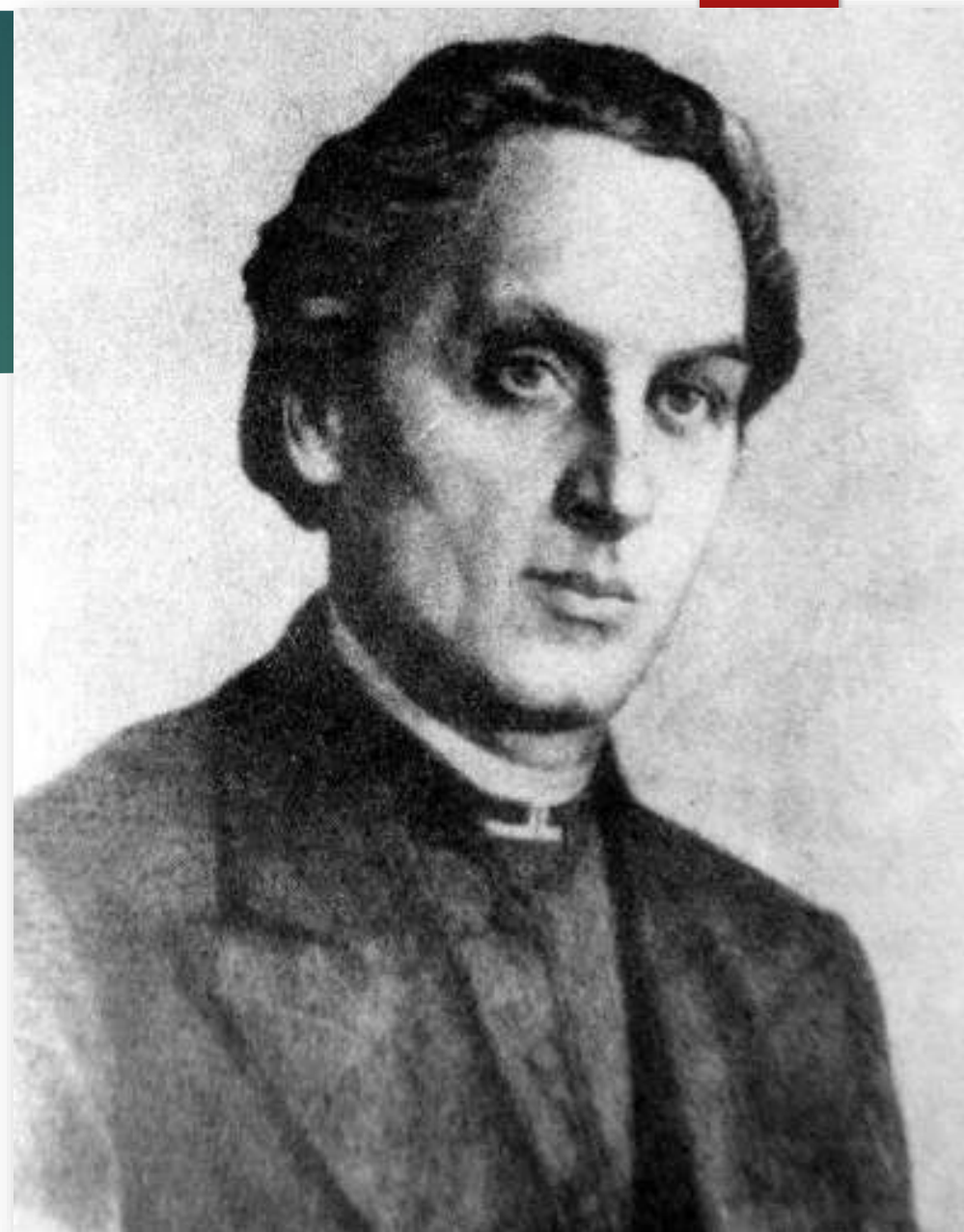
Левко Боровиковський (1806-1889)

- ▶ Романтизм Боровиковського ґрунтується на романтиці народних переказів, легенд, казок і пісень. Водночас він тим самим наближається і до реальної дійсності, оскільки на нього не могли не вплинути ті реальні сторони народного життя, які відображаються в народних піснях та переказах.
- ▶ Байки поета (збірка «Байки й прибаютки»), за словами А. Метлинського, сповнені гумору, жартівливості, дотепності.

Маркіян Шашкевич

(1811-1843)

- ▶ Одним з перших зумів об'єднати філософські засади естетики романтизму державних народів з принципами романтизму народів бездержавних, яким був український народ.
- ▶ На перше місце в своїх поглядах поет ставить мову, розглядаючи її найважливішою зовнішньою і внутрішньою ознакою національної самобутності.
- ▶ Постійно вводячи у світ романтичний образ людини-велетня, підкреслюючи мужність, Шашкевич сюжетами і темами про добрі старі часи, про руських лицарів і лицарів думки намагався розбудити у своїх сучасників бажання повернути в повну силу «руську славу і владу»

Іван Вагилевич (1811-1866)

- ▶ Відомий фольклорист, поет, етнограф і громадський діяч, письменницький талант якого пробудила народно-поетична творчість.
- ▶ Доля письменника була складна, життєвий шлях – нерівним. І все ж таки те корисне, що створено ним для української культури, заслуговує вдячності й поваги

Яків Головацький

(1814-1888)

- ▶ Твори Я. Головацького відзначаються щирістю, добрим поетичним смаком, мають виразні ознаки романтизму.
- ▶ Усі вони написані під впливом народнопоетичних зразків, що цілком природно для романтика і фольклориста.

Занепад романтизму

- ▶ У кінці 30-40-х років XIX ст.. в українській літературі з'являються ознаки занепаду романтизму як окремого напрямку.
- ▶ І все ж романтизм в Україні не зник відразу, вплив його позначився не тільки на сучасних, а й на наступних поколіннях літераторів.
- ▶ Особливо живучою виявилася традиція романтичної героїзації козацтва (М. Костомаров, П. Куліш та інші).

Дякую за увагу!

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

ОПРАЦЮВАТИ МАТЕРІАЛ ПРЕЗЕНТАЦІЇ